

BÂRLĂDENI ÎN RĂZBOIUL DE ÎNTREGIRE A NEAMULUI (1916-1919)

Oltea RĂȘCANU GRAMATICU*

Key-words: Bârlad, Mărășești, Oituz, the First World War, the 12th Infantry Regiment „Cantemir”, the 2nd Roșiori Cavalry Regiment, the 3th Roșiori Cavalry Regiment, the 13th Artillery Regiment, the Prunaru Charge.

Unitățile militare, în care au fost înrolați și bârlădenii (Regimentul 12 „Cantemir” Infanterie, Regimentul 52 Infanterie, Regimentul 2 Roșiori, Regimentul 3 Roșiori, dar și în Regimentele 8, 10, și 76 Infanterie, Regimentele 4, 7 și 13 Artilerie, Regimentul 2 Grăniceri, Regimentul de Pioneri), au înscris nenumărate pagini de eroism în istoria neamului românesc. Au fost pagini de eroism colectiv, precum celebra *Șarja de la Prunaru* a roșiorilor din Regimentul 2 sau ca oprirea ofensivei inamicului în fața Cotei 100 din zona pădurii Răzoare (Mărășești) de către compania de mitralieri a căpitanului bârlădean Grigore Ignat.

Au fost însă și pagini de eroism individual care au făcut să se înscrie în cartea eroilor neamului nume de bârlădeni: căpitanul Grigore Ignat (Regimentul 51/52 Infanterie), maiorul Petre Caracaș (Regimentul 2 Grăniceri), sublocotenentul Virgil Mastacan (Batalionul 2 Pioneri), colonelul Gheorghe Naumescu (comandantul Regimentului 2 Roșiori), locotenent-colonelul Popeea Corneliu (comandantul Regimentului 1 Cavalerie, Roșiori pe jos), caporal Constantin Mușat (Regimentul 2 Grăniceri)¹. În bătălia de la Cireșoaia-Oituz, din august 1917, s-a afirmat Regimentul 1 Cavalerie pe jos, de sub comanda lt. col. Popeea Corneliu, un alt brav erou bârlădean, care au reușit să înfrângă puternica rezistență a trupelor germane, aruncându-i 15 km înapoi, consolidând astfel frontul românesc. Această victorie a fost obținută cu mari jertfe, deoarece Regimentul 1 Cavalerie a fost decimat aproape în întregime, în bătălie căzând eroic însuși bravul său comandant, lt.-col. Corneliu Popeea².

Cel mai cunoscut erou bârlădean al Războiului de Reîntregire a României rămâne căpitanul **Grigore Ignat**³. În 1916, în calitate de comandant al companiei de mitraliere a Regimentului 51/52, participă la luptele pe care unitatea sa le poartă în Dobrogea și în Muntenia. În vara anului 1917, căpitanul Grigore Ignat, comandantul companiei de mitraliere a regimentului, participă la marea bătălie de la Mărășești, în zona pădurii Răzoare - Cota 100. Ostașii Regimentelor 47 și 51/52 luptă cu eroism și disperare, cu puștile, cu baionetele sau corp la corp. Batalionul II /51/52 este complet distrus, iar Batalionul I/51/52 are foarte mari pierderi. Inamicul reușește să rupă linia I a Diviziei 13 și să pătrundă în sectorul Regimentului 51/52 pe o fâșie de 1 km adâncime și 2 km lățime. Prin spărtura făcută trupele inamice, superioare numeric⁴, se îndreaptă spre Cota 100, profilându-se ruperea frontului românesc. În acest moment critic, mitralierii căpitanului Grigore Ignat deschid focul asupra valurilor inamice care asaltează tranșeele batalioanelor din prima linie. Cele șase valuri de asalt

---

* Profesor, Bârlad. Președinta Societății de Științe Istorice Filiala Bârlad.

¹ M. Tacu, *Pe aici nu se trece! Moartea eroică a Popeea în bătălia de la Cireșoaia-Oituz, în Bârladul odinioară și astăzi. Miscelaneu* (în continuare BOA), III, 1984, p. 204-205.

² *Ibidem*, p. 205.

³ Grigore Ignat s-a născut în anul 1889 ca fiu al lui Enache Ignat, veteran al Războiului de Independență. În anul 1910, tânărul bârlădean, după absolvirea Școlii Militare de Ofițeri de Infanterie, este avansat sublocotenent și repartizat la Regimentul 12 „Cantemir”. Până la intrarea României în război, Grigore Ignat demonstrează că este un ofițer conștiincios și corect, un bun educator și instructor; este avansat locotenent și urmează Școala de Trageri a Infanteriei, cursul de mitraliere (Oltea Rășcanu Gramaticu, *Personalități bârlădene. Dicționar*, Editura PIM, Iași, 2012, I, p.441-442; idem, *Bârladul și gloria militară*, Editura PIM, Iași, 2013, p. 427-428).

⁴ Germanii dispuneau de o mare superioritate numerică: numai sectorul apărut de Regimentul bârlădean 51/52 Infanterie este atacat de o întreagă divizie inamică. Pe direcția principală de atac a inamicului era zona de sudură a Regimentelor 47 și 51/52 Infanterie. Jurnalul de operații al Diviziei 13 consemnează șase valuri de atac (*Mărăști, Mărășești, Oituz. Documente militare*, volum întocmit de col. C. Cărpinișteanu, coord., București, Editura Militară, 1977, p. 307).

inamice reușesc să rupă prima linie a apărării și căpitanul Ignat înțelege că înaintarea inamicului spre Cota 100 (3 km de pădurea Răzoare), trebuie oprită cu orice preț, până la sosirea rezervelor diviziei.

Sub bombardamentul artileriei inamice, compania căpitanului Ignat se cramponază de o frântură de tranșee și rezervă o adevărată ploaie de gloanțe, foc de secerare, asupra valurilor inamice. Rând pe rând, servanții mitralierelor sunt scoși din luptă și, din ordinul comandantului companiei, sunt înlocuiți cu soldații de la trenul de luptă și cu ofițeri. Căpitanul Grigore Ignat se încleștează de mitraliera lângă care căzuse ultimul servanț și revarsă o ploaie de gloanțe – foc de secerare – asupra inamicului. Furioși, nemții sar peste cadavre și sfârtecă cu baionetele trupul viteazului căpitan român care cade peste mitralieră, cu mâna încleștată pe trăgaci, în vreme ce, dinspre Cota 100, se produce contratacul rezervelor diviziei.

Întârzierea provocată inamicului de eroica companie de mitraliori și de contraatacurile celor trei companii din Regimentul 51/52 Infanterie permite Diviziei 13 să-și aducă în zona pădurii Răzoare rezervele și să contraatace înaintarea inamicului spre Cota 100. Dintre toate unitățile Diviziei 13, Regimentul 51/52 Infanterie, datorită situației pe direcția principală de atac a inamicului, a înregistrat cele mai mari pierderi: 26 ofițeri și 1388 grade inferioare⁵.

După bătălie, unitățile române care au alungat inamicul din zona pădurii Răzoare au găsit pe „căpitanul Grigore Ignat străpuns de gloanțe și baionete, cu capul culcat pe mitralieră și cu degetul pe trăgaci”⁶. Toată compania era nimicită. Prin Înaltul Ordin de zi nr. 41, semnat de către regele Ferdinand și de generalul de Corp de armată Constantin Prezan, se scria: „**Căpitanul Ignat Grigore, din Regimentul 51/52 infanterie, a fost găsit mort în tranșee, cu mitraliera în brațe, înconjurat de oamenii săi și mormane de cadavre inamice. A luptat ca un brav și tot astfel a și murit. Și-a plătit prea scump viața, înconjurat de dragostea și devotamentul subalternilor săi care, făcând cu piepturile lor zid de apărare în juru-i, i-au dat puțința să-și mânuiască mitraliera lui dragă până la cel din urmă cartuș. Acest sfârșit ostășesc îi va cinsti pururea memoria și-l aduc la cunoștința ostașilor țării drept pildă de înălțător avânt patriotic și sublim sacrificiu al vieții**”.

Dat de Marele Cartier General, astăzi 16 august 1917⁷.

În Decretul Regal nr.1488, când i s-a acordat, post-mortem, Ordinul militar „Mihai Viteazul” clasa a III-a, regele Ferdinand scria: „...Art.1. **Conferim decorațiuni de război următorilor ofițeri superiori, inferiori, precum și gradelor inferioare, astfel după cum urmează: Căpitanul Ignat Grigore, din Regimentul 51/52 infanterie, pentru vitejia și strălucita îndârjire cu care a luptat cu compania sa de mitraliere în lupta de la Răzoare, din 6 august 1917. Aflându-se în centrul diviziei, pe unde numeroasele trupe germane au reușit pentru un scurt interval a pătrunde prin frontul Diviziei 13, a rămas cu unitatea sa neclintit pe poziție, secerând moartea în valurile de asalt al inamicului. După retragerea germanilor, eroica companie a fost găsită acoperită de cadavre inamice, iar comandantului ei cu mâna încleștată pe mitraliera cu care trăsese în momentul în care a murit, o moarte de erou pentru patrie și rege...**”⁸

Pentru strălucite fapte de arme, conducerea supremă a țării a decorat pe următorii ofițeri din Regimentul 51/52 Infanterie Bârlad: cu Ordinul „Coroana României” cu spade în grad de ofițer, pe maiorul Roni Artur și pe căpitanii Ionescu G. Gheorghe și Pleșoianu C. Ioan; cu Ordinul „Steaua României” cu spade în grad de cavaler, pe locotenenții Popescu Ioan și Mastacan Nicolae, pe sublocotenentul Vasiliu Zaharia; cu Ordinul „Coroana României” cu spade în grad de cavaler, pe sublocotenenții Agarici Grigore, Popa Nicolae, Sglimbea Theodor, Alistar Gheorghe; cu Ordinul militar „Mihai Viteazul” clasa a III-a pe locotenent-colonel Cristofor Ion și căpitan Ignat Grigore (post-mortem)⁹.

Un alt fiu al Bârladului căzut la datorie în Războiul pentru Întregirea României este maiorul

⁵ *Ibidem*, p. 336.

⁶ Vasile I. Mocanu, *Căpitanul Grigore Ignat*, București, Editura Militară, 1967, p.107; vezi și Felicia și Valentin Negre, *Din letopisețul granitic al Mausoleului de la Mărășești*, în B.O.A., III, 1984, p. 196-203.

⁷ *Mărăști, Mărășești, Oituz. Documente*, p. 363.

⁸ *Ibidem*, p. 411-412.

⁹ V. I. Mocanu, *op. cit.*, p. 107.

Petre Caracaș¹⁰. În anul 1916, căpitanul Caracaș comandă o companie din Regimentul 2 Grăniceri în campania din Transilvania, fiind rănit în zona gării Timiș. În octombrie 1916 batalionul condus de Petre Caracaș execută o operație ofensivă pe valea Oituzului, iar în decembrie se distinge, rezistând eroic în fața unui puternic atac inamic la Râpa Roșie, în zona Soveja. În ianuarie - februarie 1917 batalionul lui Caracaș poartă lupte grele pentru vârful Momâia. Având pierderi foarte mari, Regimentul 2 Grăniceri este trimis pentru refacere în zona Stăniilești, iar căpitanul Caracaș, rănit din nou, este internat la Spitalul din Huși.

În vara anului 1917, în calitate de comandant al batalionului 3 din Regimentul 2 Grăniceri, maiorul Petre Caracaș participă la Bătălia de la Oituz. Refăcut și instruit, batalionul lui Caracaș este trimis, împreună cu Regimentul 1 Grăniceri, „spre dealurile Chioșcurile, la sud de Oituz, pentru a ataca (...) inamicul de aici, iar ulterior să cadă în defileul Oituz spre satele Hârja și Călcâiul”¹¹.

În seara zilei de 30 iulie/12 august batalionul condus de maiorul Caracaș ajunge pe Dealul Bâta Carelor. Cercetarea organizată de maior relevă faptul că batalionul are în față un inamic bine consolidat la teren și protejat de o rețea deasă de sârmă ghimpată. În dimineața zilei de 31 iulie/12 august Petre Caracaș dă semnalul de atac. Ineficiența bombardamentului artileriei noastre în distrugerea rețelei de sârmă ghimpată ca și ploaia de foc a artileriei inamice opresc primul asalt al grănicerilor, determinându-i să se trântescă la pământ. Maiorul Caracaș se ridică strigând „La asalt! Ura!” și batalionul pornește al doilea asalt¹². Decimați de mitralierele inamice, grănicerii se trântesc din nou la pământ. „Înainte! La baionetă!” - ordonă comandantul batalionului la al treilea asalt. Îmbărbătați de exemplul comandantului lor, grănicerii zvâcnesc din nou spre inamic, dar sunt din nou ținuiți la pământ de focul mitralierelor. Maiorul Caracaș se ridică pentru a da un nou ordin de atac, dar un snop de gloanțe de mitralieră îl doboară¹³.

Conduși de alți ofițeri, grănicerii lui Caracaș au mai dat în acea zi de vară a anului 1917 încă trei atacuri asupra pozițiilor inamice de pe Dealurile Chioșcurile, iar în noaptea următoare supraviețuitorii au respins zece contraatacuri executate de inamic. Pierderile grănicerilor au fost foarte mari: 28 ofițeri și 1200 de soldați morți și răniți, adică jumătate din efectiv. Printre cei căzuți se numără și „scumpul și regretatul nostru comandant, părintele nostru cel iubit”, după cum l-au caracterizat ostașii, maiorul Petre Caracaș¹⁴.

Un alt bărlădean căzut în războiul din 1916 este sublocotenentul **Virgil Mastacan**¹⁵. Batalionul 2 Pioneri, în care Mastacan era comandant de pluton, a fost încadrat în primele săptămâni de după intrarea României în război în efectivele Armatei a 2-a care a participat la ofensiva din Transilvania. Inamicul în retragere a distrus poduri, șosele și viaducte și, ca urmare, pionerii din Batalionul 2 au avut mult de lucru. Marele Cartier General a ordonat însă oprirea ofensivei din Transilvania. Brigada 6 Infanterie avea misiunea să apere Șinca Veche, punct cheie în apărarea orașului Brașov. Pentru a-și consolida linia de apărare de pe dealul Șercaia „Brigada 6 a cerut Corpului II armată să-i pună la dispoziție Compania 1 Pioneri din Batalionul 2”¹⁶.

Pionerii din Compania 1 amenajează genistic panta Dealului Șercaia ce coboară înspre Șinca. Mastacan își organizează oamenii din pluton. Inamicul se apropie și trage asupra pozițiilor românești de pe dealul Șercaia la început cu artileria apoi cu mitralierele. Pionerii care săpau la tranșee abandonează uneltele și pun mâna pe arme, trecând la apărare alături de infanteriști. După o temporară slăbire

---

¹⁰ Născut la Bârlad, în 1886, Petre Caracaș a terminat cursul inferior al liceului „Gh. Roșca Codreanu”, cursul superior de liceu la București ca și Școala militară de Infanterie (1907-1909). Cu gradul de sublocotenent este mutat la Regimentul 2 Grăniceri; înaintat căpitan a trecut la Compania 4 din același regiment, pe care o comanda în zona Predeal-Timiș, primind botezul focului în Războiul pentru Întregirea Neamului (Oltea Rășcanu Gramaticu, *Bârladul și gloria militară*, p. 402-403)..

¹¹ I. Batalli, V. Mocanu, I. Strujan, *Pe aici nu se trece*, Editura Militară, București, 1976, p. 258-259.

¹² *Ibidem*, p. 259. Din Regimentul 2 Grăniceri a făcut parte și cunoscutul caporal Constantin Mușat, grenadierul fără o mână. Mușat are o statuie la Bârlad, dar nu este bărlădean (C. Tatu, *Grenadierul Mușat*, București, Editura Militară, 1979).

¹³ Oltea Rășcanu Gramaticu, *Bârladul și gloria militară*, p. 402-403.

¹⁴ I. Batalli, V. Mocanu, I. Strujan, *op. cit.*, p. 260.

¹⁵ Virgil Mastacan s-a născut în 1892, la Bârlad, și a urmat liceul în orașul natal. În vara anului 1914 a fost avansat sublocotenent și repartizat la Batalionul 2 Pioneri.

¹⁶ I. Batalli, V. Mocanu, I. Strujan, *op. cit.*, p. 86.

a presiunii inamice, o unitate germană de cavalerie șarjează asupra pozițiilor românești pe flanc, pentru a le învălui. Pentru a evita pericolul încercuirii, sublocotenentul Virgil Mastacan contraatacă cu plutonul său spre aripa dreaptă. Cavaleria inamică se retrage și ostașii români trec la urmărire. Sublocotenentul Mastacan aleargă cu pistolul în mână, în fruntea oamenilor săi și îi îmbărbătează: „Trageți, fraților! Unul să nu ne scape”¹⁷. Cade, însă, grav rănit și moare pe câmpul de luptă. În istoricul Regimentului 2 Pioneri se poate citi: „**Sublocotenentul Mastacan, cu sacrificiul vieții lui, s-a aruncat în vârtoarea luptei, îmbărbătându-și oamenii pentru a putea opri atacul dușman. Este primul ofițer erou din Batalionul 2 Pioneri**”¹⁸

Prin celebra *Șarjă de la Prunaru* din 15/28 noiembrie 1916 intra în istorie nu numai Regimentul 2 Roșiori¹⁹, ci și comandantul său, colonelul **Gheorghe Naumescu**²⁰. În toamna anului 1916, în sectorul Argeș-Neajlov a avut loc cea mai complexă operațiune a armatei române rămasă în istorie sub denumirea de „*Bătălia pentru București*”. Regimentul 2 Roșiori Bârlad a fost deplasat la Drăgănești, primind ordinul că „**trebuie cu orice preț să rupă drum printre coloanele dușmane, să spargă cercul, îngăduind scurgerea artileriei, a cartierului și a convoiului Diviziei a 18-a**”²¹. Toate încercările de a elibera satul Prunaru, unde inamicul se instalase temeinic în apărare²², s-au soldat cu pierderi grele. În cursul unui atac a căzut aici și comandantul avangărzii Diviziei 18 Infanterie, bravul maior Stoicescu. În fața acestei situații critice, generalul Alexandru Referandru (comandantul Diviziei 18 Infanterie) a hotărât atacarea inamicului în zona Drăgănești-Vlașca cu Brigada 43 mixtă și Regimentul 2 Roșiori. În discuția avută în prealabil, generalul solicită colonelului Gheorghe Naumescu, comandantul Regimentului 2 Roșiori, intervenția rapidă. Drept răspuns, colonelul, salutându-și superiorul cu sabia, îi spuse: „**Domnule general, Regimentul 2 Roșiori vă mulțumește pentru onoarea ce-i faceți de a putea muri pentru Patrie**”²³. Ajuns la unitate, colonelul ordonă încălecarea și, chemându-și ofițerii și subofițerii îi informează despre misiunea încredințată, încheind cu o frază plină de simț patriotic: „**Dragii mei, arătați băieților noștri că a sosit vremea să ne îndeplinim datoria de onoare. Atacăm satul călări; altfel nu putem salva Divizia din încercuire!**”²⁴.

Șarja roșiorilor din satul Prunaru (județul Teleorman), operațiune componentă a „Bătăliei pentru București”, s-a desfășurat în dimineața zilei de 15/28 noiembrie în condiții dificile: ceață și pământ îmbibat cu apă. Atacul a fost condus de comandantul regimentului, colonelul Gheorghe Naumescu, deși nu se însănătoșise în urma pneumoniei și a operației pe care o suferise. Îmbărbătați

¹⁷ *Ibidem*, p. 87.

¹⁸ *Ibidem*, p. 85.

¹⁹ Regimentul aflat sub comanda Brigăzii a 5-a Roșiori Bârlad și a Diviziei a 2-a Cavalerie Iași, a fost trimis în operațiunea militară de apărare a Dunării, deplasându-se pe calea ferată până la Budești - Radovanul- Crivățul (Teleorman) (Arhivele Militare Române, Fond Regimentul 2 Roșiori, dosar 13, f. 34).

²⁰ Născut în decembrie 1886, Gheorghe Naumescu este avansat, după absolvirea Școlii Militare de Ofițeri, sublocotenent și repartizat la Regimentul 1 Roșiori. Rând pe rând este avansat locotenent, căpitan, maior și locotenent-colonel, trecând prin mai multe unități de cavalerie: 5 Călărași, 4 Roșiori, 2 Roșiori. La intrarea României în război, colonelul Gheorghe Naumescu este comandant al Regimentului 2 Roșiori (Romulus Boteanu, *Generalul Gheorghe Naumescu, eroul de la Prunaru*, BOA, III, p. 193; Oltea Rășcanu Gramaticu, *Personalități bârlădene. Dicționar*, II, p. 90-91; idem, *Bârladul și gloria militară*, p. 443-444).

²¹ I. Batalli, V. Mocanu, I. Strujan, *op. cit.*, p. 144.

²² În ziua de 11/24 noiembrie 1916, Grupul “Kosch” (Divizia 216 Infanterie germană, Divizia 26 Infanterie turcă și Divizia de Cavalerie von der Glotz), a înaintat viguros pe direcția Zimnicea – Drăgășani -Vlașca-București, iar o grupare secundară (Diviziile 1 și 2 Infanterie bulgară) a înaintat pe direcția Zimnicea-Giurgiu, ocupând orașul Giurgiu în seara aceleiași zile. Pe direcția principală atacul a fost oprit de către Divizia 18 Infanterie română pe aliniamentul format din valea râului Teleorman. Cu scopul de a întoarce apărarea diviziei, un batalion de vânători de munte din avangarda Diviziei 216 germane a ocupat în după-amiaza zilei de 14/ 27 noiembrie satul Prunaru. Pentru a evita încercuirea și asigurarea retragerii forțelor spre o nouă poziție, generalul Alexandru Referandru, comandantul Diviziei 18 Infanterie, a hotărât atacarea inamicului în zona Drăgănești-Vlașca cu Brigada 43 mixtă și Regimentul 2 Roșiori (C. Kirițescu, *Istoria războiului pentru întregirea României 1916-1919*, ed.2, II, p.190; vezi și Mircea N. Popa, *Primul război mondial. 1914-1918*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979; *Istoria Militară a poporului român*, V, Editura Militară, București, 1988).

²³ AMR, Fond Registrul istoric al Regimentului 2 Roșiori (1916-1921), dosar 13; vezi și C. Kirițescu, *op. cit.*, p.190; M. Olteanu, C. Savopol, *Șarja morții. Suprema jertfă a Regimentului 2 Roșiori (Prunaru – 15 noiembrie 1916)*, în B.O.A., III, 1984, p. 185- 191; R. Boteanu, *op. cit.*, p. 194.

²⁴ M.Olteanu, C.Savopol, *op. cit.*, p.187.

de vajnicul comandant, roșiorii șarjează vijelios, cu săbiile și lăncile în mână. Infanteriștii germani din afara satului, copleșiți de vijelioasa șarjă, aruncă armele și fug... Această „Șarjă a morții” a durat doar un sfert de oră, dar s-a pierdut 2/3 din efectiv, iar colonelul Naumescu, grav rănit, a fost luat prizonier. Regimentul a fost practic distrus, dar și-a îndeplinit misiunea: a deschis drum de retragere trupelor române din zonă²⁵.

În această cumplită bătălie au murit 14 ofițeri și 360 de subofițeri, gradați și soldați ai unității, supraviețuind doar locotenent-colonelul Emanoil Pop, 6 ofițeri inferiori, 152 de călăreți, dintre care 10 răniți și 13 cai. Au murit în luptă sau au fost luați prizonieri: colonelul Gheorghe Naumescu, maiorul Constantin Gheorghiu, căpitanul Marin Vasilescu, locotenentul Alexandru Budac, locotenent în rezervă Mihail Eremia, locotenenții Petre Munteanu, Dumitrescu, Eremia și Postelnicescu sublocotenenții Vintilă Alexandrescu și Vasile Georgescu, sergenții Stroe și Medeleanu, brigaderii Popescu Tudorică, Anghel Nicolae și Marin Florea și alți zeci și zeci de roșiori. **„După potolirea aceluia vișor cumplit, doar gemetele oamenilor și cailor răniți, ce zăceau de-a valma pe arătura udată din belșug cu sânge tânăr, mai spintecau din când în când bolta cerului, în timp ce geniul morții vitejești și sublime își întindea aripa și umbra uriașă peste câmpia îngrozită!”**...²⁶ Acest ultim atac călare a înscris o pagină nemuritoare de vitejie în istoria războiului de întregire a neamului nostru, și a încununat, totodată, epopeea luptei cavaleriei românești. Cei rămași s-au deplasat la cartierul general al Diviziei 21 Infanterie de la Galați și al Brigăzii a 5-a Roșiori Bârlad.

Rănit colonelul Naumescu este luat prizonier și dus în Bulgaria, unde comandantul Regimentului 2 Roșiori moare, peste câteva luni, în iulie 1917, într-un spital din Sofia. De pe patul de moarte, din captivitate, colonelul Gheorghe Naumescu adresează camarazilor rânduri care vibrează de patriotism: **„Scumpii mei, invidiați soarta mea fericită. Mor mulțumit că în viață am avut nobila misiune de a face educația patriotică a unui regiment de viteji, le-am pregătit sufletul și le-am deșteptat conștiința înaltei datorii față de scumpa noastră patrie”**²⁷.

Pentru faptele de eroism, colonelul Gheorghe Naumescu a fost înaintat, post-mortem, la gradul de general de brigadă. La insistențele familiei și ale Societății Mormintelor Eroilor, rămășițele pământești ale generalului Gheorghe Naumescu au fost aduse la Bârlad și înhumate în Cimitirul Eternitatea, pe data de 2 iulie 1925, cu toate onorurile militare și civile.

Dintre eroii care au supraviețuit „Șarjei de la Prunaru”, devenind legende vii amintim : sublocotenentul Ioan Hristea (viitor comandant al Regimentului 2 Călărași-Cercetare în campania din 1942), sergentul Chițan Alexandru, salvat miraculos și ajuns la regiment înainte de bătălia de la Mărășești, locotenentul Postelnicescu Constantin și mulți alții, ceilalți intrând în NEMURIRE...

Un cimitir militar a fost înființat pe locul unde s-au desfășurat luptele și unde au căzut la datorie peste 300 de soldați din Regimentul 2 Roșiori. În memoria eroismului și devotamentului celor căzuți, în istorica „Șarjă a morții”, la 8 iunie 1930, pe locul luptelor de la Prunaru a fost ridicat un monument constituit dintr-o stelă de piatră cioplită în vârful căreia se află o statuie de bronz înfățișând un vultur cu aripile întinse gata să-și ia zborul²⁸.

Pe 29 mai 1927, la Iași, în prezența familiei regale, a fost dezvelit „Monumentul Eroilor Diviziei 2-a Cavalerie” sau „Statuia Cavaleristului în atac”, monument realizat din bronz de către sculptorul bârlădean Ion C. Dimitriu-Bârlad.

Caporalul **Constantin Mușat**, din Regimentul 2 Grăniceri, a fost grav rănit în luptele din munții Vrancei, în luna noiembrie 1916, ceea ce a determinat pe medici să-i taie mâna stângă mai sus de cot. Abia ieșit din spital, a solicitat trimiterea pe front în același regiment pe post de grenadier. În ziua de 31 iulie /13 august 1917, în timpul unei violente canonade de artilerie a murit răpus de un proiectil care s-a spart în apropierea lui. Exemplul său eroic a fost adus la cunoștință trupelor printr-un ordin de zi al Regelui Ferdinand²⁹.

²⁵ R. Boteanu, *op. cit.*, p. 193-195.

²⁶ M. Olteanu, C. Savopol, *op. cit.*, p. 190.

²⁷ C. Kirițescu, *op. cit.*, II, p. 190; M. Olteanu, C. Savopol, *op. cit.*, în *loc. cit.*, p. 191.

²⁸ A.M.R., fond Regimentul 3 Roșiori, Jurnal de Operații nr.1010, f.13.

²⁹ Gh.Clapa, *Bârlădenii în războiul pentru întregirea neamului*, B.O.A., I, p. 135; Oltea Rășcanu Gramaticu, *Bârladul și gloria militară*, p. 348.

Fapte de eroism au înscris și numeroși ofițeri învățători, foști absolvenți ai Școlii Normale „Principele Ferdinand”. Redăm un citat emoționant din scrisoarea sublocotenentului învățător V. Gr. Vasilache: „*Lupt de două luni și mai bine încontinuu pe linia de bătaie, îndur multe neazuri și am multe neajunsuri, dar toate acestea, îmi sunt trecătoare, când mă gândesc că mai presus de toate în timpul de față este Patria. Astăzi pentru dânsa trăim și pe orice român trebuie să-l preocupe numai apărarea țării care a vrut să ne-o calce teutonii nepoștiți. Ne ciocnim în fiecare zi cu dâșii și-mi fac o plăcere să-i văd fugind în urma unui atac al nostru, iar la luptă cu baionetele nici nu se încumetă să stea. Din luptele ce am avut cu dâșii, au văzut că românul nu cruță, el este crud cu acei care caută să ne calce țara. Nu mă îndoiesc și nici nu-mi trece prin gând vreodată că victoria nu poate fi a noastră. Românii știu să lupte, știu să moară pentru draga lor țară și știu să plătească cu vârf și îndesat neamțului*”³⁰.

În vremea războiului, bărlădenii rămași acasă, înfruntau lipsurile materiale, foametea și bolile. Cu toate acestea, locuitorii Bârladului au dat de multe ori în timpul războiului dovezi de patriotism și generozitate. S-au făcut numeroase ofrande și donații pentru armată și pentru răniți. În anii 1917-1918, în timpul retragerii armatei și autorităților române în Moldova, la Bârlad a înființat un azil pentru refugiați, care a acordat asistență medicală copiilor veniți aici din alte colțuri ale țării și i-a sprijinit pentru continuarea studiilor. În timpul războiului și activitatea învățământului normal a fost perturbată. În clădirea Școlii Normale au staționat Spitalul nr. 112, Marele Cartier General al Armatei Române, Cartierul General al Armatei a IV-a Ruse, apoi încă două spitale. Localul Liceului „Codreanu” a fost rechiziționat, aici instalându-se Înaltul Comandament al Armatei Române și s-au organizat cursuri ale Școalelor de Tragere ale Artileriei, cu durata de 15-20 sau chiar 60 de zile, activitate reglementată prin Înaltul Decret nr. 2793 prin care se aproba *Regulamentul școalelor de tragere a artileriei*³¹. Procesul de învățământ a fost afectat și, în noile condiții, cursurile s-au desfășurat cu multă greutate în diferite localuri, cu foi matricole improvizate, cu o fluctuație permanentă de elevi și personal didactic.

Populația Bârladului, deși din 1916 suferea de pe urma războiului care cerea noi și noi sacrificii umane și materiale, primește cu entuziasm veștile pentru capitularea statelor inamice și despre unirea tuturor provinciilor românești (Basarabia, Bucovina și Transilvania) cu vechea Românie. La 2/15 decembrie 1918, mii de bărlădeni au participat la o manifestație națională și patriotică organizată în cinstea eroilor căzuți în războiul pentru întregirea României, sub auspiciile Ligii Culturale și a Societății Ortodoxe Naționale a Femeilor Române, secția Bârlad³². Se sărbătorea Unirea cea Mare și se omagia comportarea eroică a fiilor Bârladului în războiul național și popular de întregire a României.

Monumentul bărlădean dedicat „eroilor români căzuți în luptă pentru eliberarea și independența patriei noastre 1916-1918”, aflat în Cimitirul „Eternitatea”, are aliniat în fața sa crucile cu numele a 60 de eroi bărlădeni: colonelul Șeptilici Andrieș³³, locotenentul Jugu N. Ioan, doctorul Ghiocalescu Dumitru și elevul-medic Adican Dani din Regimentul 51/52 Infanterie; sublocotenentii Mateescu Constantin și Mavrodin Atanase din Regimentul 7 Artilerie; sublocotenentii Lupan Enache, Nițescu Dumitru și Teodorescu Constantin din Regimentul 13 Artilerie; un plutonier-major, cinci sergenți, cinci caporali și patruzeci de soldați.

Din documente, ca și din studiile apărute în ultima vreme se cunosc multe nume de fii ai Bârladului care au participat la luptele din războiul de reîntregire. Amintim doar câteva nume, unele cu rezonanță majoră în timp, cum a fost căpitanul Constantin Vasiliu-Rășcanu³⁴, comandant de batalion în Regimentul 3 Vânători, viitorul general de armată din timpul celui de al Doilea Război Mondial; profesorul Emil Gh. Palade, locotenent în rezervă, comandant al companiei a 2-a din

³⁰ *Ibidem*, p. 136-137.

³¹ “Monitorul oastei”, nr. 177 din 1918.

³² Gh.Clapa, *op. cit.*, în *loc. cit.*, p. 137-138.

³³ Tot lângă monumentul eroilor din Cimitirul „Eternitatea” din Bârlad se găsește o cruce mai mare cu inscripția: „Județul Tutova Eroul Arcade Șeptilici Andrieș, maior Reg(imentul) 52 Infanterie. Rănit pe câmpul de onoare Un ofițer care a murit pentru țara lui. Decedat oct. 1916”.

³⁴ Mihai Tacu, *op. cit.*, în *loc. cit.*, p. 206.

Regimentul 53 Infanterie - tatăl savantului George Emil Palade, primul român laureat al Premiului Nobel³⁵; sublocotenentul aviator Petre Crețu; locotenentul Cezar Știubei³⁶, căpitanul Ioan Andoniu, comandantul companiei a II-a din Regimentul 12 „Cantemir”; profesorul Frumuzache Chiriac, locotenent în rezervă; locotenentul aviator Gheorghe Negrescu, viitorul general de aviație; profesorul Constantin Moroșanu, locotenent în rezervă; locotenentul Sava Emanoil, comandant de pluton în Regimentul 32 „Mircea”; Alexandru și Niculiță Pogonat; profesorul Ștefan Negură, ofițer de artilerie în rezervă; medicul militar Constantin Gheorghiu; locotenentul de artilerie Panainte Jugănar; sublocotenentul Teodor Deciu din Regimentul 12 „Cantemir”; locotenentul de artilerie Constantin Diaconescu; profesorul Cezar Ursu; locotenentul Gheorghe Tocineanu; cercetașii George Cocea și Patriciu Valeriu, căpitanul în rezervă Teodor Coatu; maiorul de artilerie Silvestru Palade³⁷, căpitanul Aurel Negoescu³⁸.

La Războiul de Întregire au participat și absolvenți nebârlădeni ai Liceului „Gh. Roșca Codreanu”: locotenentul de artilerie Gheorghe Cozma; sublocotenentul Ion Hristea din Regimentul 2 Roșiori; profesorul universitar (viitor academician) Gheorghe Tașcă, colonel în rezervă; sublocotenentul în rezervă Nicolae Bagdasar (viitor membru corespondent al Academiei); maiorul medic în rezervă Vasile Rășcanu (viitor academician); medicul-maior în rezervă Nicolae Balan (profesor universitar); medicul căpitan în rezervă Ion Gheorghiu (viitor profesor universitar); medicul locotenent în rezervă Virgil Nitzulescu (viitor profesor universitar); Ioan Plăcințeanu (viitor profesor universitar); medicul căpitan în rezervă Ioan Alexa (viitor profesor universitar); medicul militar Traian Mironescu, încadrat în Regimentul 12 „Cantemir”; medicul Gherasim Ursu; sublocotenentul Petre Rotaru; sublocotenentul în rezervă Jenică Pogonat, mort eroic la Mărășești, (precum și cei doi frați ai săi, profesorul Corneliu Meza; avocatul Gheorghe Vântu, încadrat în Regimentul 25 infanterie Vaslui³⁹). Unii dintre ofițerii născuți în Bârlad sau absolvenți ai Liceului „Codreanu” care au participat la războiul de întregire au fost avansați, mai târziu la gradul de general: Ioan Andoniu, Gheorghe Cozma, Teodor Deciu, Constantin Diaconescu, Panaite Jugănar, Ion Hristea, Traian Mironescu, Gheorghe Negrescu, Silvestru Palade, Petre Rotaru, Constantin Vasiliu-Rășcanu, Gherasim Ursu⁴⁰.

În colecțiile Muzeului „Vasile Pârvan” din Bârlad se află un tabel cu numele a 22 absolvenți din diferite serii ai Școlii Normale „Principale Ferdinand” morți în război (1916-1918): Anghel V., Balmuș C., Brașoveanu Emil, Chiosa Sandu, Filip Iftimie, Gavriloiu Gh., Grozavu V., Ghițescu Hristea, Luca Gh., Mihăilă Ion, Mircea Constantin, Munteanu Gh., Murgulescu Nicolae, Olaru D. Gh., Rău Nicolae, Sava Dumitru, Silion C-tin, Șerban Victor, Stan Dumitru, Stanciu D. Ion, Schiban Titus, Vasilache Vasile. Pe acest tabel sunt trecuți și 4 „elevi fără absolvire morți în război”: Carp Grigore, Grecu Anton, Vartolomeu Titus și Rogojină Ion⁴¹. Tot în fondurile documentare ale Muzeului bârlădean se păstrează mai multe scrisori, trimise profesorului Paul Constantinescu de învățători, foști elevi ai Școlii Normale din Bârlad, care au luat parte la Războiul de Întregire a României ca ofițeri în rezervă. Printre acești învățători se numără: Ioan Floarea, Sterian V. Ion, Pârlitu I. Traian și Vasile Gr. Vasilache⁴².

Mausoleul de la Mărășești înscrie numele a zeci de tutoveni și bârlădeni căzuți sub drapelul Regimentului 51/52 Infanterie în crâncena bătălie de la porțile Moldovei. La Mausoleul de la Mărăști pe plăcile interioare se află înscrise numele soldaților Nicolae Florescu și Vasile Botezatu, iar în exterior numele a 2 locotenenți, 4 sublocotenenți, 2 sergenți, 9 caporali și 74 soldați din

³⁵ R. Ș. Palade, *Profesorul Emil Palade fost elev al Școlii Normale „Principale Ferdinand” din Bârlad*, în B.O.A., I, p. 391-394; idem, *Emil Gh. Palade, participant la primul război mondial - corespondență de război*, B.O.A., III, p. 217-222.

³⁶ M. Iosefina Negrescu-Teianu, *Icarii bârlădeni între primul și al doilea război mondial*, B.O.A., III, p. 248-253.

³⁷ N. Mastacan, *Mărăști, Mărășești, Oituz - Itinerar epeic, Contribuția unor fii ai Bârladului*, B.O.A., III, p. 177-184; Traian Nicola, *op. cit.* p. 145-312 și 357-368.

³⁸ I. A. Negoescu, *op. cit.*, în *loc. cit.*, p. 143.

³⁹ Traian Nicola, *op. cit.* p. 145-312; vezi și Nicolae Mastacan, *op. cit.*, în *loc. cit.*, p. 177-184.

⁴⁰ Traian Nicola, *op. cit.*, p. 264-279.

⁴¹ AMVPB, doc nr. 338.

⁴² Gh. Clapa, *op.cit.*, în *loc.cit.*, p. 130-138.

Regimentul 12 Infanterie „Cantemir”⁴³.

Cu ocazia aniversării a 50 de ani de la înființarea Regimentului 2 Roșiori Bârlad, la 6 mai 1920 s-a dezvelit un monument, în grădina din fața cazarmii roșiorilor pentru a cinsti memoria eroilor căzuți în Războiul de Întregire a Neamului (1916-1919). La festivitate au participat comandantul Diviziei a 2-a Cavalerie, generalul Constantinidi și comandantul Brigăzii 5 Roșiori, generalul Sinescu⁴⁴. Cu acest prilej, comandantul Regimentului 2 Roșiori, colonelul Aurel Marinescu a rostit o emoționantă cuvântare: *„Pătrunși de o adâncă recunoștință față de camarazii căzuți în război, ofițerii și trupa Regimentului 2 Roșiori desvelesc azi acest modest monument pentru a slăvi memoria eroilor care acum nu mai sunt în rândurile noastre. Numele iubiților noștri camarazi pierduți pentru vecie stă azi săpat cu litere de aur pe acest monument, de veșnică pomenire, rămânând pentru posteritate ca cel mai scump suvenir pentru bravii noștri camarazi ce au pierit în acest război, în Carpați, la Dunăre, la Nistru și la Tisa. Aceștia sunt eroii noștri, în frunte cu bravul lor comandant, colonelul Gheorghe Naumescu, rănit în câmpiile Dunării, în șarja de cavalerie de la Prunaru și mort apoi în captivitate în Bulgaria; ei au înscris pagina cea mai glorioasă din istoria acestui regiment, care disprețuind moartea s-au aruncat în luptă ca flăcăii la nuntă”*⁴⁵.

În orașul Bârlad a luat ființă, în anul 1922, Cercul Militar „General Gheorghe Naumescu”, al cărui președinte a fost ales lt.-col. Emanoil Boteanu, prieten și camarad de arme cu defunctul. În cinstea aceluiași erou, promoția 1926 a Școlii militare de Cavalerie i-a purtat numele⁴⁶. Din 1923, la Bârlad Ziua Eroilor se sărbătorea în Ziua de Înălțare a Domnului Iisus Hristos. Pentru cinstirea eroilor căzuți în Primul Război Mondial, conducerea garnizoanei Bârlad a amenajat o „Cameră a Eroilor”, un început de muzeu, ce însera în vitrine diferite obiecte care aveau să amintească jertfa eroilor⁴⁷. Tot cu această ocazie s-a deschis o Carte a Eroilor Regimentului 12 Infanterie „Cantemir” Bârlad și a dublurii sale, Regimentul 52 Infanterie⁴⁸.

Emoționante sunt impresiile unui ofițer, care vizitase incinta acestei unități militare bârlădene, în anul 1928: *„...Am văzut, mai ales, la regimentul meu din Bârlad, adevăratul cult al celor morți pentru patrie. În cea mai bună sală a Regimentului s-a făcut un altar. Camera e plină de icoane, de chipuri de Voevozi și de mucenici ostași. Pe altar este cartea de aur a eroilor. Peste 4000! Aici arde neîntrerupt o candelă. În fiecare zi intră o companie, în ținută de sărbătoare, stă în genunchi, ascultă un cuvânt cald despre marii lor înaintași care, ținându-și jurământul, s-au jertfit pentru țară. Apoi se ascultă un cor frumos cu imnul eroilor. Oamenii pleacă de aici cu sufletul curat, cu inima plină de simțiri nobile, de iubire pentru trecut și de înțelegere pentru viitor...”*⁴⁹.

Cunoscutul sculptor Ioan C. Dimitriu-Bârlad, inspirat de jertfa eroică a caporalului-grenadier Constantin Mușat, a executat trei monumente reprezentative, statui în bronz de o mare expresivitate artistică, ce au fost montate în orașele Bușteni, Bârlad, Brăila. La Bârlad, monumentul a fost dezvelit în data de 9 mai 1929, în fața comandamentului Regimentului 12 Infanterie „Cantemir”. În semn de recunoștință față de eroul de la Mărășești, căpitanul Grigore Ignat, bârlădenii Mileniului III au acordat numele său unei străzi din municipiul Bârlad și Școlii Gimnaziale nr. 7, în fața căreia a fost montat pe un soclu un bust în praf de piatră, opera sculptorului Dorinel Filiche (15 septembrie 2007)⁵⁰.

Faptele strălucite de arme ale bârlădenilor, cuprinși în unităților militare staționate în

⁴³ Vezi Felicia și Valentin Negre, *Din Letopiseșul granitic al Mausoleului de la Mărășești*, în B.O.A, vol.III, București, 1984, p.196-203.

⁴⁴ AMR, Pitești, Fond Regimentul 2 Roșiori, Registrul istoric, nr. 958, f. 258-259.

⁴⁵ *Ibidem*.

⁴⁶ Oltea Rășcanu Gramaticu, *Personalități bârlădene. Dicționar*, II, p. 90-91; idem, *Bârladul și gloria militară*, p. 443-444.

⁴⁷ AMR, *fond.cit.*, f.222-224.

⁴⁸ C. Chiper, *Cronica militară a județului Vaslui*, Iași, Editura PIM, 2012, p. 66.

⁴⁹ „Neamul românesc pentru popor”, București, XVI, nr.13 din 1 septembrie 1928, p. 214.

⁵⁰ Oltea Rășcanu Gramaticu, *Bârladul și gloria militară*, p. 427-428. În prezent, în urma restructurării unităților de învățământ, ca urmare a scăderii efectivelor de elevi, clasele în lichidare ale Școlii nr.7 au fost mutate în cadrul Școlii nr.10. În vechiul local funcționează Clubul elevilor “Spîru Haret”.

garnizoana Bârlad dar și în alte zone ale țării, în cadrul Primului Război Mondial, reprezintă un eșantion în monumentul de granit al **ÎNALTEI DEMNITĂȚI ROMÂNEȘTI DE REÎNTREGIRE NAȚIONALĂ**.

THE CITIZENS OF BÂRLAD IN THE NATION REUNIFY WAR (1916-1919)

Along with the rest of the Romanians, the citizens of Bârlad brought their contribution to the great military events in which Romania was involved: the Independence War (1877-1878), the First World War (1916-1918) and the Second World War (1941-1945).

Among the many heroes from Bârlad the First World War: general Gheorghe Naumescu - „the hero of the Prunaru Charge” (15/28 November 1916), major Grigore Ignat – the martyr of Mărășești (1917), lt.col. Corneliu Popeea – the martyr of Oituz (1917), major Petre Caracaș (1917), caporal-grenadier Constantin Mușat (1917).

